

Taustalla on väliä.
Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat
korkeakoulupolulla
-arvioinnin tuloksia saavutettavuuden
näkökulmasta

#TaustallaOnVäliä

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

- Saavutettavuus-webinaari
- 10.11.2020
- Hanna Väättäinen
- Arviointiasiantuntija/Karvi

Arviointiryhmä

- Opetusneuvos **Maija Airas**, Opetushallitus (p)
- Opiskelija **David Delahunty**, Oulun yliopisto
- Kv. asioiden päällikkö **Markus Laitinen**, Helsingin yliopisto
- Opiskelija **Getuar Shemsedini**, Tampereen a
- Projektijohtaja **Heidi Stenberg**, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Karvista mukana:

- Arviointineuvos **Mafi Saarilammi**
- Arviointiasiantuntija **Hilla Vuori**
- Asiantuntija **Tuomas Sarparanta** (Tilastoaineiston analyysi)
- Arviointiasiantuntija **Hanna Väätäinen**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin tausta

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

#TaustallaOnVäliä

Arvioinnin tavoitteet – miksi?

- Taustalla ajatus saada tietoa osallisuuden edistämisestä ja esteistä
- Kansallisen tilannekuvan tuottaminen kasvavasta väestönosasta
 - Ainutlaatuinen otos: maahanmuuttajat + maahanmuuttajataustaiset (ei kv-opiskelijat)

-> Onko heillä yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua korkeakoulutukseen?

- Haasteiden kartoittaminen ja kehittämissuositukset politiikkatoimijoille ja korkeakouluille

Arvioinnin menetelmät – miten?

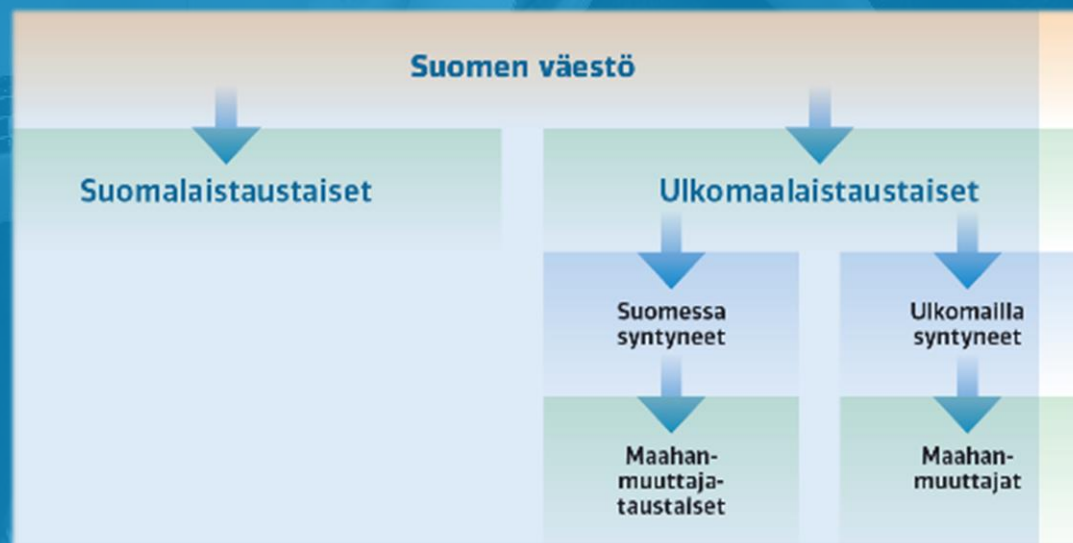
- **Tilastokeskuksen vertailuaineisto (2-4/2019)**
vuosilta 2012-2017
ulkomaalaistaustaisten määrä, suositut koulutusalat, suoritettut tutkinnot, opintojen eteneminen, sijoittuminen valmistumisen jälkeen
- Ensimmäistä kertaa tietoa myös Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista

- **Arviointivierailut (4-5/2019)**
 - 11 korkeakoulua
 - Teemakohtaiset osallistavat työpajat henkilöstölle ja opiskelijoille
 - Johdon haastattelut

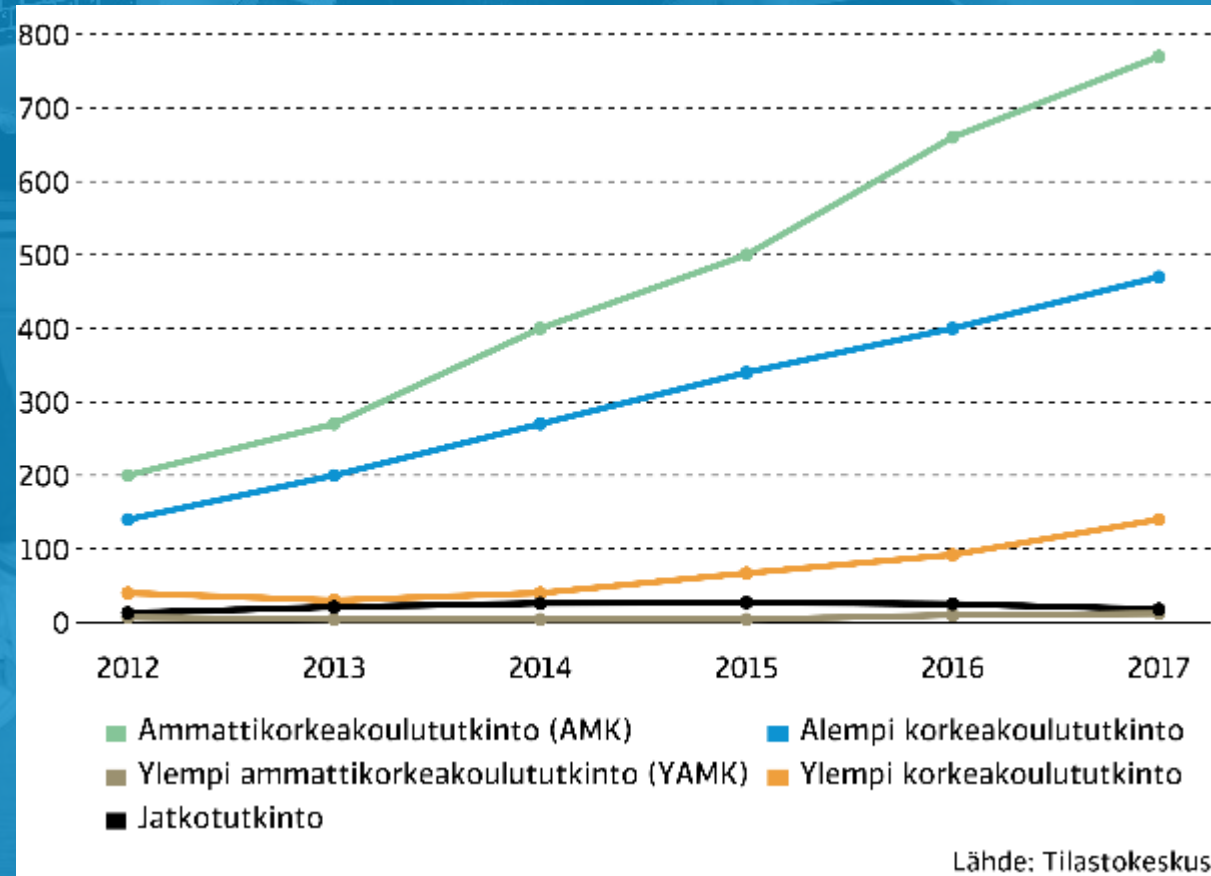
Arvioinnin keskiössä ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osallistuminen ja osallisuus

	ARVIOINNIN TEEMA			
	Osallistu-minen	Opintojen kulku	Yhteisöllisyys ja osallisuus	Ohjaus ja tuki
Määrällinen tarkastelu	Tilastoaineisto	Tilastoaineisto		
Laadullinen tarkastelu		Korkeakoulu-vierailu	Korkeakoulu-vierailu	Korkeakoulu-vierailu

- Maahanmuuttajataustaisten määrä nelinkertaistunut, mutta vuonna 2017 alle 0,5 % korkeakouluopiskelijoista
- Maahanmuuttajaopiskelijoiden määrä pysynyt suht samana (vuonna 2017 13900 opiskelijaa eli 4,7 % opiskelijoista). Nytemmin kasvua.

Maahanmuuttaja-
taustaiset
opiskelijat
2012–2017
(yht. noin 1 400)

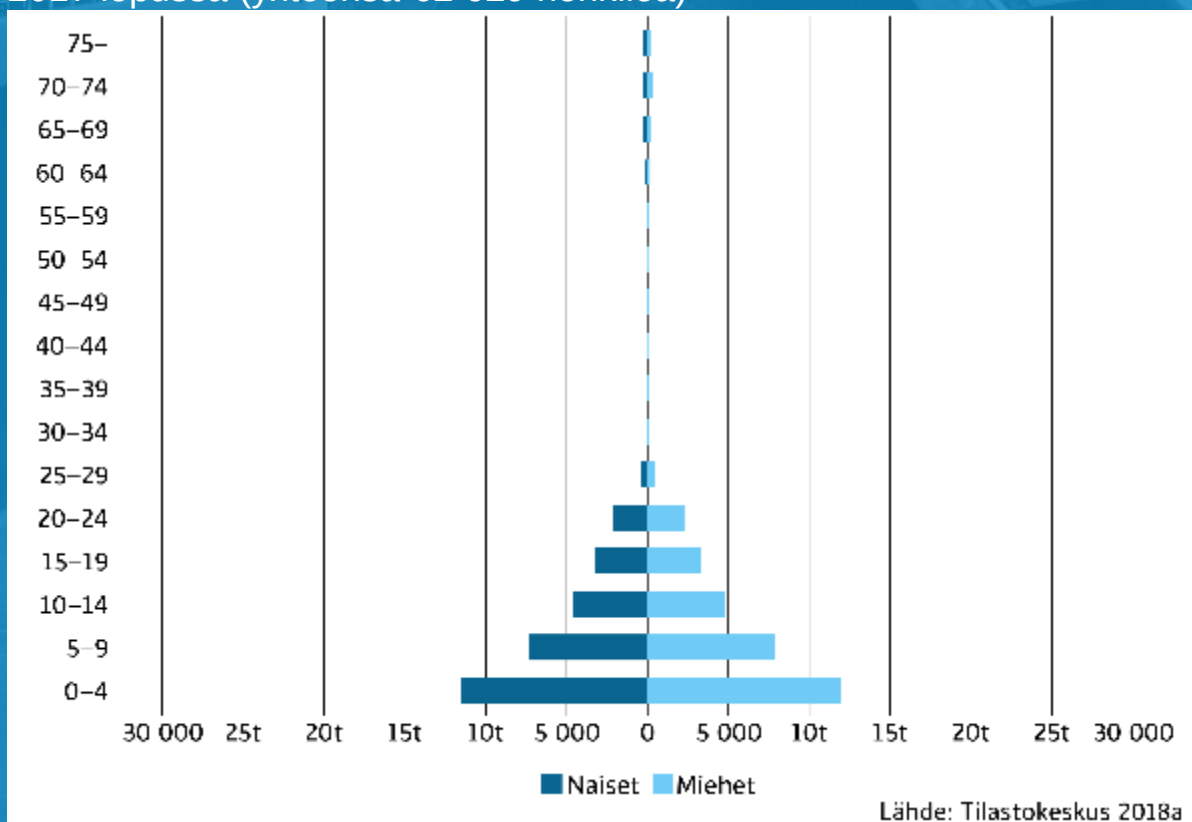

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Nyt on juuri oikea hetki ennakointiin

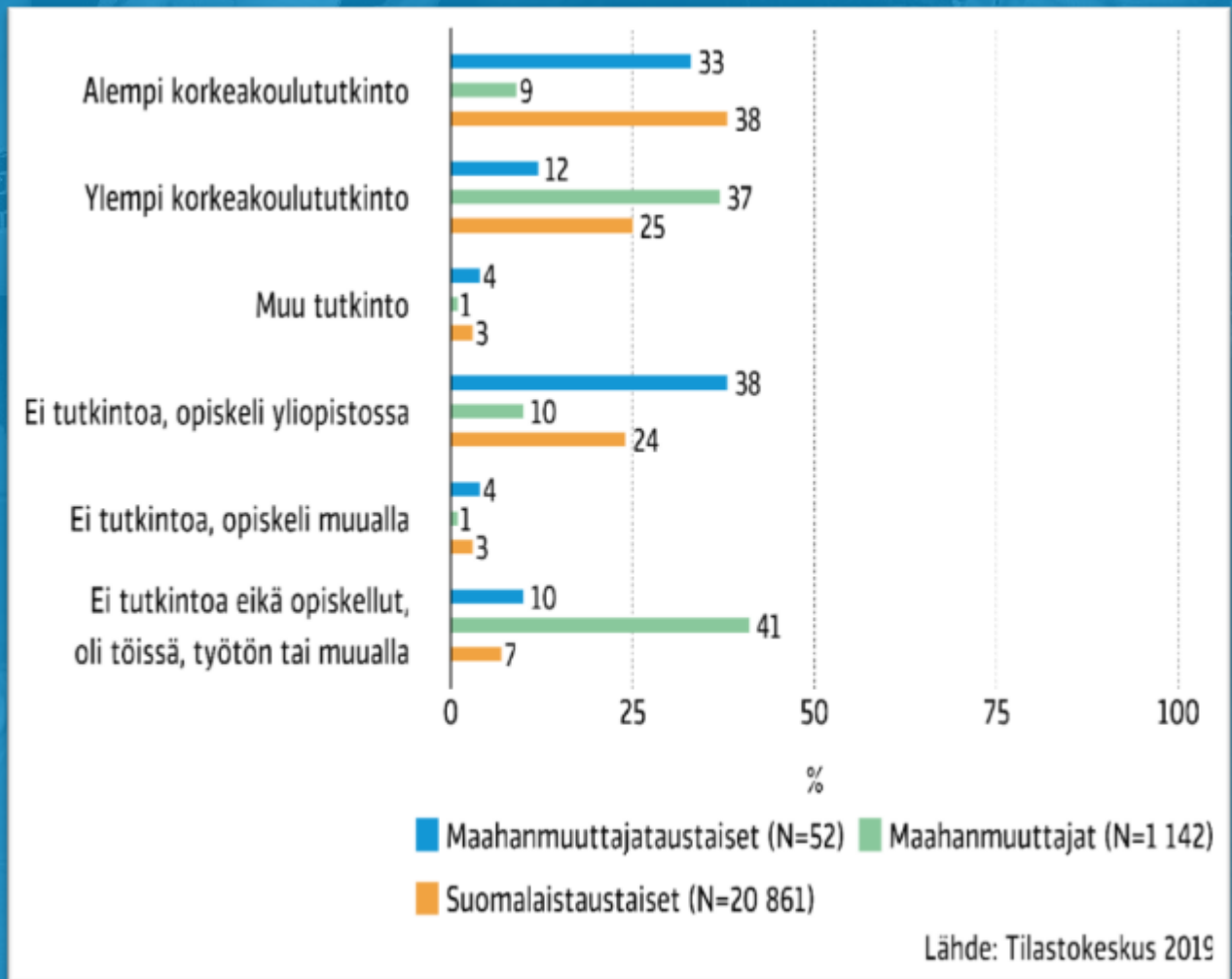
- Joka neljäs pääkaupunkiseudulla asuva alle kouluikäinen on ulkomaalaistaustainen
- Korkeakoulutuksen visio 2030: 50 % korkeakoulutettuja

Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten väestörakenne vuoden 2017 lopussa (yhteensä 62 629 henkilöä)

Saavutettavuuskysymyksissäkin koko koulutuspolku läsnä:

- 5 vuotta opintojen aloittamisen jälkeen 41 % maahanmuuttajista ”töissä, työtön tai muualla”
- Kolmannes maisteritutkinnon suorittaneista maahanmuuttajista muuttaa pois, noin puolet työllistyy Suomeen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Vuonna 2012 yliopisto-opinnot aloittaneiden tilanne vuoden 2017 lopussa syntyperän mukaan (%).

Kaksi kysymystä:

Mikä mättää?

Mitä tarttis tehdä?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

#TaustallaOnVäliä

Haasteet ja esteet

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ulkomaalaistaustaisten on vaikeampi päästä opiskelemaan

Hakeneet vs hyväksytyt opiskelijat 2017

	Maahanmuuttajataulaiset (yht. 393)		Maahanmuuttajat (yht. 2200)		Suomalais- taulaiset (yht. 55 052)	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
AMK-tutkinto	25 %	17 %	29 %	22 %	36 %	28 %
Alempi kk-tutkinto (yliopisto)	12 %	13 %	14 %	12 %	21 %	19 %
Ylempi kk-tutkinto (yliopisto)	19 %	11 %	23 %	21 %	23 %	21 %

Lähde: Tilastokeskus 2018; Airas ym. 2019

Yhdenmukaiselle opiskelijajoukolle suunnitellut hakuprosessit eivät palvele monimuotoista hakijaryhmää

"Kielitaitovaatimukset vaikeuttavat sisäänpääsyä, ja ne, jotka pääsevät sisään ovat siksi yhdenmukaista joukkoa sisään päässeiden kanssa."
(student)

"I got in, but my language skills aren't good enough for studying."
(student)

- Mikä on kielitaidon merkitys ja mihin perustuen hakukäytäntöjä laaditaan?
 - Korkeakoulu yhteiskunnan peilinä?
 - Työelämän muuttuvat/muuttumattomat vaatimukset ja tulisiko niiden olla samat kaikille?

Hakijoiden kielipolku ei tue akateemisten valmiuksien kehittymistä parhaalla mahdollisella tavalla

- Kielitaidon johdonmukainen kehittäminen läpi opiskelupolun antaa edellytyksiä korkeakoulutukseen

”S2-vaihtoehto oli helppo lukiossa, mutta kostautunut yliopistoelämässä ja akateemisessa elämässä”

- Kyse ei ole vain kielen omaksumisesta vaan myös opiskelutaitojen ja -kulttuurin haltuunotosta

HAVAINTO	KEHITTÄMISSUOSITUS	HYVÄ KÄYTÄNTÖ
Edeltävien koulutusasteiden S2-opetus ei toteudu tarkoituksenmukaisella tavalla	Kieli haltuun: osaamisen varmistaminen aiemmilla kouluasteilla. S2-opetuksen kehittäminen ja resurssien turvaaminen, myös ruotsin kielen huomioiminen.	
Maahanmuuttajataustaisia ohjataan S2-polulle osin myöhempiä vaikutuksia punnitsematta	Tarpeettomien S2-polkujen välttäminen tiedottamalla edeltävien koulutusasteiden opettajia, opinto-ohjaajia, huoltajia ja oppilaita S2-väylän vaikutuksista opintopolkuun, myös R2-polun mahdollistaminen	

Ulkomaalaistaustaisten ryhmää ei tunnisteta

- opiskelijoiden määrän ja opintojen etenemisen seuranta mahdotonta
- vaikea kohdentaa viestintää, ohjausta ja tukea

HAVAINTO	KEHITTÄMISSUOSITUS	HYVÄ KÄYTÄNTÖ
Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden ryhmää ei tunnisteta tai rekisteröidä	Seurannan mahdollistaminen: jaetun tunnistamismenetelmän määrittely ja käyttöönotto korkeakouluissa	
Korkeakoulujen tiedotus opiskelumahdollisuuksista, pääsyvaatimuksista ja hakumenettelyistä ei tavoita kohderyhmää/kohderyhmä ei löydä tietoa	Saavutettava viestintä: kieli- ja kulttuuritietoiset ja selkokielliset materiaalit ja kohdennetut kanavat	Kielitietoinen/selkokiellinen viestintä ja monipuoliset viestintämenetelmät kohderyhmälähtöisesti

Erityisesti nivelaiheissa olisi tarvetta kohdennetulle ohjaukselle ja tuelle

- Yksittäisten työntekijöiden ja läheisten rooli korostui hakuprosessissa
- Opiskelijat kaipasivat roolimalleja, mutta toisaalta harvalla oli halua itse toimia sellaisena ja tulla määritellyksi taustansa kautta
- Ulkomaalaistaustaisuuden koettiin voivan vaikuttaa siihen, millaista ohjausta saa ja millaisia vaihtoehtoja nuorelle avautuu

”Lukion opo suositteli ”realistisempia” vaihtoehtoja, mutta kaverin pääsy lääkikseen kannusti.” (opiskelija)

- Tarve selkokiehiselle ja kohdennetulle viestinnälle sekä kulttuuritietoiselle käytännön ohjaukselle (tiedonhankinnan haasteet)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

HAVAINTO	KEHITTÄMISSUOSITUS	HYVÄ KÄYTÄNTÖ
Opintojen alussa opiskelijoiden tuen tarvetta ei kartoiteta/tunnisteta	Opiskelijoiden ohjaustarpeiden kartoitus sekä kandi- että maisterivaiheesta aloittaville.	Opiskelijoiden huomiointi alkuvaiheen orientaatiojaksoilla

Työllistymisen haasteet näkyvät koulutukseen hakeutumisessa

- Korkeakouluun hakeutumisen yleisin motiivi työllistyminen
- Miten huomioida tämä jo hakuvaiheen tiedotuksessa ja ohjauksessa sekä opintojen aikaisessa verkostoitumisen tuessa?
- Ylikouluttautumisen taustalla vaikeudet työnsaannissa:
”Olin aineenopettaja lähtömaassa, kävin täydentävät Suomessa. En saanut töitä, halusin opiskella lisää.”
- Muualla hankitun osaamisen tunnistaminen (40 % korkeakoulutettu)
- Tarkoituksenmukaisten ja joustavien koulutusmuotojen löytäminen

Yhdenvertaisuuslähtökohdan problematiikka positiivisen erityiskohtelun näkökulmasta

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Yhdenvertaisuus – kaikki samalla viivalla?

*”On tärkeää, että kaikki ovat samalla viivalla ja palvelut ovat samat kaikille.”
(johdon edustaja)*

Tarvitseeko meidän tietää, mistä opiskelijat tulevat, kunhan heillä on osaamista? (johdon edustaja)

- Positiiviselle erityiskohtelulle ei nähdä tarvetta ja kohdennetut toimet nähdään jopa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisina
- Sekä positiivisen erityiskohtelun tarvetta puoltavien että vastustavien näkökantojen perustelut voivat nojata käsitykseen yhdenvertaisuudesta (erilaiset tulkinnat)
- Ajatellaanko yhdenvertaisuutta **lähtökohtana** (vrt. tasa-arvoajattelu) vai **tavoitteena** koulutustoiminnalle?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Yhdenvertaisuus = kaikki samalla viivalla?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

<https://www.diffen.com/difference/Equality-vs-Equity>

Opiskelijanäkökulmakaan ei ole yksiselitteinen

"Maahanmuuttajille voisi olla esimerkiksi pidennetty koeaika, jotta saa keskittyä lukemaan suomenkieliset tehtävänannot (...) Tällaista ei saa, koska "yhdenvertaisuus" suomalaisten kanssa." (opiskelija)

"En tahdo tuntea itseäni erilaiseksi kuin muut.... on tärkeää, että kohtelu on samanlaista kaikille." (opiskelija)

- Opiskelijoille on usein tärkeintä ryhmään kuuluminen – taustasta riippumatta (tunne osallisuudesta)

Opiskelijat hyötyvät positiivisesta erityiskohtelusta, mutteivät tahdo tulla leimatuiksi

Ohjaus ja tuki sekä niistä tiedottaminen tulisi toteuttaa erilaisuutta korostamatta: tuen integroiminen luonnolliseksi osaksi opintoja

Vertaismentorit, lisää aikaa tentteihin, tehtävien suorittamisen apuna tutor-opettaja

Mitä tulisi tehdä?

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Tärkeimmät suositukset

- Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden tunnistaminen tulee tehdä mahdolliseksi
- Positiivisen erityiskohtelun tarve tulee tunnistaa
- Kieliopintojen tulee tukea opiskelijan edellytyksiä korkeakoulutukseen
- Opintojen yhteyttä työelämään tulee lisätä
- Hankelähtöisyydestä tulee pyrkiä kohti toiminnan

systemaattista kehittämistä

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arviointiryhmä kehottaa päätöksentekijöitä:

- varmistamaan korkeakoulujen ohjauksen kautta, että ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osallisuus korkeakoulutuksessa toteutuu ja että tätä seurataan
- kiinnittämään huomiota arvioinnista kumpuavaan vakavaan huoleen koskien laadukkaan oppimisen polun toteutumista kotimaisten kielten osalta
- varmistamaan, että korkeakoulupolulle ohjautumisen kannalta merkittävässä koulutuksen nivelvaiheissa on tarjolla riittävää ja laadukasta tukea ja ohjausta, ja että yhteistyötä kodin ja koulun välillä tähän liittyen vahvistetaan
- kehittämään, osana jatkuvan oppimisen uudistamistyötä, yhteistyössä korkeakoulujen kanssa koulutuspolkuja, joilla voidaan vahvistaa jo aiemmin korkeakoulututkinnon hankkineiden maahanmuuttajien työelämävalmiuksia ja osaamista
- vahvistamaan korkeakoulujen ja työnantajien yhteistyötä muualla hankitun osaamisen tunnistamisessa.

Arviointiryhmän kysymyksiä korkeakouluille:

- Miten yhteensovitetaan vahva yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperusta sekä kohdennetun erityisen tuen tarve niin, että ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden kohdalla toteutuu tosiasiallinen yhdenvertaisuus?
- Miten edesautetaan ulkomaalaistaustaisen hakijoiden pääsyä korkeakoulutukseen? Voidaanko esimerkiksi korkeakouluopintoja edeltäviä valmentavia koulutuksia vakiinnuttaa nykyistä laajemmin? Miten yhteistyötä korkea-asteen ja toisen asteen välillä voidaan tiivistää? Entä miten hakukäytänteitä voidaan kehittää hakijoiden moninaisuutta huomioivaksi?
- Miten ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden ryhmä voidaan korkeakouluissa tunnistaa? Millainen voi olla koko korkeakoulujärjestelmän kannalta yhtenäinen systemaattinen tapa tunnistaa nämä opiskelijat?
- Miten tuetaan korkeakoulujen henkilökunnan osaamisen kehittämistä opiskelija-aineksen moninaistuessa (esimerkiksi kulttuuritietoinen ohjaus)?

Kiitos!

- Hankkeen nettisivuilla lisää materiaalia.
 - Blogikirjoituksia
 - Arvointiryhmäläisten videot tuloksista
 - Täydentävää tilastomateriaalia hakuvaiheesta
- Ota yhteyttä:
hanna.vaatainen@karvi.fi

#TaustallaOnVäliä

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Aiheeseen liittyen Karvissa:

Yhdenvertaisuuden edistäminen on yksi Karvin neljästä arviointitoiminnan painopisteestä

- *Joustavat korkeakoulupolut –arviointi (UNESCO)*
- *Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutukset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen (tulokset joulukuussa)*

www.karvi.fi

@fineec

@fineec1

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS